

SZEDED ÉVSZÁZADOK ÓTA HÍRES PIACAIRÓL

Kofamosoly aranyozta napfényváros

Régen nem látott (s éppen olyan régen várt) átalakuláson mennek át Szeged piacai napjainkban. Megújul a Mars tér, a Szent István tér, s egyre komfortosabbá válnak a kisebb piacok is. E változásokat figyelve idézzük fel: milyen út is vezetett el addig, hogy Szeged a főváros után az ország második legjelentősebb piaci központjává vált.

„Még hogy egy forint? Jó, hogy nem mindjárt kettőért kínálja ezt a hitvány kis tojást! Ez magának káposzta? Még a verébnek is nagyobb feje van! Aztán a fokhagymát le ne sajnálja a lángosról, ha már ily picinyke tésztából nyújtotta.” Röpködtek a szavak, pörögtek a forintok Szeged Marx téren, amikor kölyökként ismerkedtem ezzel a színes, alkudós, zöldségszagú, sültkolbász-illatú világgal.

Jeles vásároló hely

A hatvanas években serdült generáció leginkább ilyen képet őriz magában, ha alámerül a piactörténelemben mostanság, amikor azt figyelhetjük mi, szegediek, miként formálódik át a Mars tér, a Szent István tér, a két híres szegedi piacok központjait. Ha arról mesélünk gyerekeinknek, mekkora nagy újdonságként élte meg a szegedi polgár, amikor az első maszek butik is megnyílhatott, a plázagenerációt erősítő tinik csak mosolyognak. Az pedig nekünk, a korosabb derékhadhoz tartozóknak is csak ritkán jut eszünkbe, hogy a szegedi piacozás sokkal mélyebb gyökerekkel kapaszkodik a Tisza-parti földbe, mintsem fél-évszázada gyűjtött emlékekbe

sűrűsíthetnének e színes históriát. A két folyó, s ki tudja, hány fontosabb út találkozásánál fekvő Szeged már a középkorban is jeles vásároló helynek számított. Só, bor és jószágkereskedők fordultak itt meg, a város vásárolási jogát több királyunk is megerősítette – említi „A szegedi nemzet” című munkájában Bálint Sándor, Szeged neves néprajztudósa. Az is kiderül számos iratból, hogy a szegedi vásárolók, piacozók kereskedését még a török hódítók is segítették, a hatalmas oszmán birodalom távoli vidékeiről is érkeztek árusok egy-egy jelesebb szegedi vásárra. Később, a napóleoni háborúk idején Szeged gabona, takarmány, dohányvásárok központja lett, s idővel az árvíz előtti város szinte minden, jelentősebb pontján piac- és vásártérek alakultak ki.

A legtöbb kereskedő Szeged nagypiacán, a városháza és a vár közötti térségen (ma Széchenyi tér) várt a vevőkre. Kínálták itt portékáikat a heti piaci napokon, vagyis szerdán és szombaton papucosok, csizmadiák, kalaposok éppen úgy, mint mézeskalácsosok, szűcsök, képfestők, kádárok, tatliskások. De az is elégedetten térhetett haza, aki tejért, tejtermékért, kenyérért ment ki az



A szegedi nagypiacon (a mai Széchenyi téren) várt a vevőkre a legtöbb kereskedő

akkor még a mai Klauzál teret is magába foglaló piactérre. Leginkább nők kegyeit keresték az árusok, mert hogy évszázados szokásként a férfiak jártak a vásárokba, míg az asszonyokra maradt a piaci bevásárlás alkudós kötelezettsége.

Búza- és disznópiac

A főter közelében, a mai Kis utcában működött a zöldségpiac, míg az úgynevezett Makai piac a híd lábánál, a mai Roosevelt téren telt meg vásárlókkal. Itt a heti piacra hajón fuvarozó kereskedők, a

hozzájuk csapódó helybeli árusok rakták ki portékáikat, így már kedden és pénteken este lehetett költeni a pénzt, a Tisza parton például bográcsba, tepsibe szánt halra. Idővel ez a tér lett a kenyérpiac otthona is. A Dugonics téren – mit az író szobrának felállításáig (1876) Búza térenként emlegettek a szegediek – természetesen búzát árultak, s ez volt a disznópiac helyszíne is. A gabonakereskedők később a Szent István terere költöztek át (emléküket sokáig őrizte a Búza kocsmá). hogy aztán itt egy zöldség- és gyümölcsiac alakuljon ki.

Találkozhattak piacozókkal azok is, akik a mai Tisza Lajos körúton sétálgattak. A kakasos templomnál például a tápéiak árulták gyékényeiket, oly sikerrel, hogy ezt a „bevásárlóközpontot” a XIX. században gyékénypiacként, borpiaacként is emlegették. Ez utóbbi név azért ragadt meg, mert itt vásárolt az is, aki itókára vágyott, ugyanis a tanyákról beérkezők kocsiról, hordókból kínálták a bort. A fürdő felőli oldalon, a fürdőpiacra pedig azokkal a tejet, tejfölt, sajtot és vajjat árusítókkal lehetett alkudozni, akiket a Klauzál térről költöztettek ide. A Tisza

Lajos (a szocializmus éveiben: Lenin) körüli piac idővel úgy elnyújtódott, hogy a Kálvin tértől a jogi kar épületéig, a lófarágig lehetett találkozni eladókkal, még az 1950-es évek elején is. Külön piaca volt a nagy árvíz után a paprikásoknak, mégpedig a Valéria téren, amit már sok-sok éve Bartók Béla térenként „anyakönyvez” a város. Ide persze nem csupán paprikáért látogattak ki a szegediek, vehettek a téren húst is a mészárosoktól, vagy éppen belet, a disznóvágáshoz, s még bútorpiacnak is jutott hely.

Mars, Marx, Mars

A Mars tér a XVIII. században még katonai gyakorlóter volt, míg az 1800-as években itt már jószágvásárokat tartottak. Am a Széchenyi téri piac mellett – bár egyre többféle áru cserélt a Marson gazdát, például a Szeged környéki tanyákról érkezők szekereiről árultak – ez csupán kis (vagy ahogy akkor mondták: „külső”) piacként számított. Sokáig a szegények piacának is hívták, mert hogy itt kapott helyet az a zsvbásár, ahol a legértékesebb holmokra volt kereslet. A Mars tér sokszínűségére következtethetünk ab-

ból is, hogy itt gyakorta szórakoztatták a népet a vásári mutatványosok.

A Mars (majd Marx) tér akkor vált igazán ezerarcúvá, amikor Szeged szépülő, nagyvárosiasodó belvárosában a XX. században sorra zárták be a piacokat, s csupán a Szent István téri működhett tovább. Az ötvenes évek második felétől már ezen a téren összpontosult Szeged piaci forgalma, s ezért is lett kézenfekvő ötlet, hogy a 60-as években ide építsék meg a maga korában kifejezetten modernnek számító központi buszpályaudvart, ahova vevőket is, eladókat is szállítottak az Ikaruszok. A korszerűsítés jegyében elkészült a Marx-Marson egy vásárcsarnok is az akkoriban előrelépett jelentő pavilonosorok mellé. Am idővel a hatalmas terhelésnek kitett tér megfáradt, és olyan kaotikus állapotok uralkodtak el, amit már a piacozásba szerelmesek is csak fejcsoválva néztek. A hatalmas piacára egykor oly büszke Szeged immár pironkodott, de látva a gyors ütemben haladó átépítést – hamarosan már csak emlékeinkben él majd az elhanyagolt Mars tér.

BÁTYI ZOLTÁN

Átépítésre költött milliók

Szeged napjainkban a főváros mögött az ország második legnagyobb piacközpontja – tudtuk meg Pusztai Lajostól, a Szegedi Vásár- és Piacigazgatóság (SZVP) vezetőjétől. A városban a több mint 10 ezer négyzetméteres Mars téri piac mellett a Szent István téren, Tarjánban (kettő is), Újszegeden, Kiskundorozsmán találunk piacot, míg Északi városban, az úgynevezett Diófa-piac működik. Ezek mellett a város határain is túlnyúló jelentőséggel bír a dorozsmai nagybani piac. S ne feledkezzünk meg az önálló gazdálkodó egységként funkcionáló Cserepes sori piacról sem.

Az SZVP igazgatása alá tartozó piacokon 22 alkalmazott dolgozik, s több száz kereskedő,

vállalkozás, östermelő kínálja a portékákat. Tavaly a piaciigazgatóság 206 millió forintos nyereséget ért el, s ez a pénz – akárcsak az ezt megelőző 5-6 évben – az utolsó fillérig az SZVP-nél maradt, hogy ebből fedezzék az állagmegóvást, a karbantartás költségeit. Jelentős összegeket költ Szeged piacai fejlesztésére. A Mars tér átépítésének első üteme nettó 600 millióba kerül, amelyből egyharmadot állnak a bérleti díjat befizető kereskedők. A Szent István terere épülő új piacra több mint 100 millió forintot áldoz az önkormányzat és az SZVP. A dorozsmai nagybani piac megújítására eddig szintén mintegy 100 millió forintot fordított Szeged városa.

Babar, az elefánt hetvenöt éve a mesék hőse

Nevezetes születésnapja van Babarnak, az elefántnak, akinek első története 1931-ben jelent meg Párizsban.

PÁRIZS (MTI)

A Babar-könyv szerzői: festőművész Jean de Brunhoff és zongorista felesége, Cécile voltak. Gyermekük, Laurent és Mathieu esti meséjének szánták az ormányos történetét. Babar otthagya benne az őserdőt és a városba menekült a vadász elől, aki megölte édesanyját. A városban aztán emberként kezdett viselkedni, két lábon járt és számtalan kalandot élt át. Majd visszatér az őserdőbe, és az or-

mányosok királya lett. A világhírű mesefigura családi koprodukcióban született meg.

A nevezetes „születésnapra” Laurent Brunhoff kiadja a legújabb kötetet Babar világszerte ismert útjain címmel. A ma 81 éves illusztrátor-festő írta és rajzolta az összes Babar-könyvet 1948 óta. Apja akkor már 11 éve meghalt. Laurent Brunhoff pasztell színekben pompázó akvarelljeiből rendszeresen rendeznek kiállításokat.

Érdekes, hogy az olvasók milyen sokféleképpen értékelik a könyvekben megírt történeteket. Egyesek szerint azok a francia polgárság tipikus értékeit jelenítik meg. Mások úgy vélik, hogy a gyermekkor hagyományos francia felfogása jelenik

meg. És vannak, akik rasszistának, kolonialistának, antidemokratikusnak vélik azokat. A

szerző szerint csupán arról van szó, hogy némelyik történet még abban a korban játszódik,

amikor Franciaország gyarmati hatalom volt.

Laurent Brunhoff azt nyilat-

kozta, hogy az elefánt vele együtt fog meghalni, hacsak fia nem folytatja művét.



A Babar-mesék első hallgatója, a ma 81 éves illusztrátor-festő, Laurent Brunhoff írta és rajzolta az összes Babar-könyvet 1948 óta

Könyv, film

Babar történeteit 27 nyelvre fordították le. Magyarul Bálint Ágnes meseíró és műfordító tolmácsolásában 1972-ben jelent meg az első mesekönyv Jean de Brunhoff: Babar otthon címmel. Az Egyesült Államokban mai könyvsiker Laurent de Brunhoff Babar elefántjógája című könyve. A megfilmesített Babar sorozat 78 félórás részből áll. A kedves elefánt kalandjait a Minimax-on a legkisebbek is megismerhetik – például ma 6.25-kor, holnap 6.45-kor.